

Ontmoeten - de waarde van de Ring

ds. Wilbert van Iperen, classispredikant classis Veluwe

Inleiding

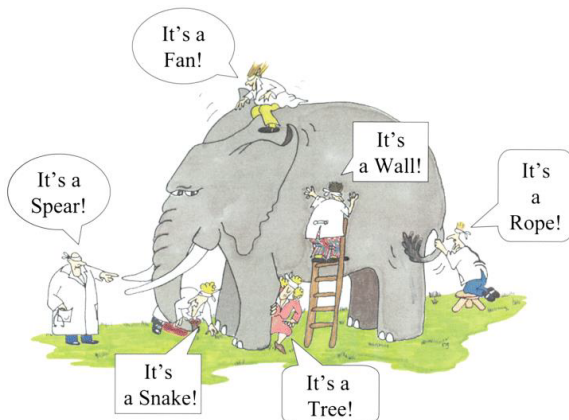
Kerk 2025 heeft een nieuw fenomeen geïntroduceerd in de Protestantse Kerk: de ring. In Classis Veluwe beslaan de ringen het gebied van de voormalige classes (Hattem, Harderwijk, Apeldoorn, Ede, Nijkerk). De taak van de ring is anders dan die van classis. Een belangrijk onderscheid is het niet-ambtelijke karakter van de ring. Dat geeft ruimte aan creativiteit en inhoudelijk gesprek, omdat er geen agenda is die veel tijd en aandacht vraagt. Tegelijk is dat de kwetsbaarheid van de ring. Want als er geen agenda is, wie roept dan samen en wie zorgt voor inhoud?

Het niet-ambtelijke karakter van de ring, maakt deze *ontmoetingsplek* niet minder belangrijk. In lijn met Kerk2025 zijn we als kerk niet op zoek naar een nieuwe bestuurslaag, maar naar een plaats waar het geloofsgesprek wordt gevoerd, waar mensen elkaar bemoedigen en prikkelen, waar het hart van de kerk klopt, over kerkmuren heen.

Eenheid en verscheidenheid

Zes blinddoekte mensen worden bij een olifant neergezet. Ze krijgen als opdracht te raden wat het voor een object is, dat daar voor hen staat. Ze voelen en ze tasten en ze zoeken naar woorden. "Een touw," zegt de man die de staart van het beest in zijn handen heeft. "Nee," zegt een

ander, "het is geen touw. Het is een ruwe, hoge muur. Ik weet het zeker." "Nee hoor," zegt een vrouw, die haar armen om de voorpoot van de olifant heeft geslagen. "Het is een boom, ik voel het." En zo gaat het nog even door. Als de blinddoeken af gaan, zijn ze allemaal verbaasd. Ze hadden veel verwacht, maar dit niet.

Deze parabel zou je kunnen gebruiken als beeld van onze kerk. We zijn één Protestantse Kerk, maar er zijn onderling grote verschillen in geloofsbeleving en geloofsopvatting. We zijn ons bewust van de veelkleurigheid van het geheel, of misschien drukt u

het liever anders uit: je bent je bewust van de onderlinge verdeeldheid over leer en leven. Voor de een is dat moeilijk te verteren: hoe kan het dat we als kerk zo versplinterd zijn? Een ander zegt: "Ik vind dat juist mooi, die variatie. Het zijn allemaal kanten van de waarheid." Waarop een ander antwoordt: "Tja, wat is waarheid? Niemand kan het geheel overzien, zelfs in het gewone leven niet, laat staan in het geloof."

De laatste zienswijze sluit aan bij onze cultuur. Ieder heeft zijn of haar eigen waarheid, alles is relatief en niets is wat het lijkt. Theologisch gezien zou je in plaats van over 'relativisme' ook over het 'besef van het mysterie van God' kunnen spreken. Wij mensen kunnen God niet bevatten, Hij is altijd groter dan onze denkbeelden. De Eeuwige stijgt uit boven ons denken en gaat verder dan ons doen. Indachtig het gebod "Gij zult u geen gesneden beeld maken..." zeggen we: ook een denkbeeld kan een afgod worden.

De parabel van de olifant is pakkend en herkenbaar. Toch is het beeld wat mij betreft niet helemaal geschikt om de diversiteit in de kerk te duiden. Als kerk belijden we dat de eenheid in de kerk is *voorgegeven*. Die maken we niet zelf door goed ons best te doen en veel met elkaar in gesprek te zijn. De eenheid gaat aan ons *vooraf*. Dat is een principiële uitgangspunt. We hebben elkaar niet uitgezocht als 'soortgenoten', als mensen met dezelfde interesse of een vergelijkbare levensinstelling. We zijn - in alle diversiteit - aan elkaar gegeven. Jezus Christus roept ons als kerk samen. De kerk is niet óns project, niet ónze prestatie, niet óns eigendom. De kerk is van Christus. In dit verband onderstreep ik graag de woorden van prof. dr. Henk de Roest in zijn boek 'Een huis voor de ziel': "*Jezus Christus vormt de dieptedimensie van de kerk. Wanneer we Jezus uit de kerk zouden halen, blijft er niets van over.*" Jezus Christus is het centrum van de kerk. Hij is de gastheer die ons roept in zijn naam samen te komen.

Deze kern, Jezus Christus zélf, geeft een diepe betekenis aan het samenkomen in de ring. We zoeken elkaar niet in de eerste plaats op omdat de nood zo hoog is of omdat we wel wat goede ideeën kunnen gebruiken, over en weer. We ontmoeten elkaar en delen geloof en leven omdat de Heer zélf ons daartoe roept.

Ik kies een andere afbeelding om de eenheid en de verscheidenheid in de Protestantse Kerk te verbeelden. Niet de olifant, maar een bonte bos bloemen, ieder met zijn eigen kleur en grootte, de een bescheiden, de ander dominant aanwezig. De een wat prikkelig, de ander zacht en aanraakbaar. De een fier rechtop, de ander nederig buigend. Kleuren die harmoniëren, maar soms ook totaal niet bij elkaar lijken te passen. Een bonte bos, allemaal verschillend. Wat de bloemen bijeenhoudt is de vaas, de uiterlijke structuur. Maar nog belangrijker: wat ze *levend* houdt is het water dat de bloemen samen delen. Het water dat hen voedt en doet groeien, het Woord van God.

HOPEN

Wat betekent de ring voor de plaatselijke gemeente? Gemeenten zitten niet te wachten op een extra bestuurslaag en allerlei vergaderingen. Nadenkend over mijn ambt en opdracht als classispredikant heb ik gekozen voor het woord HOPEN. Iedere letter staat voor een kernwoord, het zijn werkwoorden om te doen. Deze woorden zijn grotendeels ook toepasbaar op de ring.¹

Horen

Horen is een fundamenteel kenmerk van het christelijk geloof. Het geloof begint met het gehoor, zo belijdt ook Israël - onze oudere broer - in haar centrale belijdenis uit Deuteronomium 6:4: "*Luister, Israël: de HEER onze God, de HEER is de enige! Heb daarom de HEER lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten*". En na deze fundamentele belijdenis volgt de oproep om te leven volgens de leefregels die de Eeuwige geeft, samen met onze kinderen. We zijn een horende gemeente. Voordat we spreken, luisteren we naar het levende Woord van God. We leggen ons oor te luister om te horen wat de Ene ons te zeggen heeft. We laten ons aanspreken en verrassen door een woord van de andere kant. We horen het Woord van bevrijding en genade, van vrede en recht. We worden geroepen te ge-hoor-zamen. Antwoord te geven. Christus roept ons hem te volgen in ons leven van alledag.

Een belangrijke vraag in onze kerken: maken we serieus werk van dit horen, dit luisteren? Veel gemeenten maken zich zorgen over de toekomst. Met man en macht proberen we het schip van onze gemeente varende te houden. We proberen de structuur zo te veranderen dat we hetzelfde

¹ In de profielschets van de classispredikant staat dat hij of zij de gemeenten in de classis representeert. Hij of zij is het 'gezicht van de classis' naar buiten toe, namens de gemeenten. Dit aspect werk ik in dit verhaal niet verder uit.

werk met minder mensen kunnen blijven doen. Voordat je het weet ben je vooral bezig met het instandhouden van een ideaal van de kerk, hoe het zou moeten zijn of hoe het vroeger was. Durven we het aan meer te luisteren, juist ook wanneer we in een impasse zitten? Natuurlijk, het doet pijn, de teruggang in de kerk, de middengeneratie die we niet meer zien, je eigen kinderen die het af laten weten of je eigen geloofsleven dat saai en voorspelbaar is geworden. Maar: we hoeven niet zo bang te zijn voor de impasse. De Lutherse theoloog Dorothee Sölle zei eens: *“Bij ons is al eens iemand opgestaan uit de doden.”* Vgl. volk Israël: God ziet de ellende van zijn volk, Hij kent hun lijden en daalt af om hen te bevrijden en hen voor te gaan op de weg naar het Beloofde land. Vraag aan ons: wat betekent de bevrijdende Boodschap van het evangelie? Is dat een bron van blijdschap? Vreugde om de ontmoeting met God, de nabijheid van Jezus Christus in de viering van de Maaltijd van de Heer, de inwoning van de Heilige Geest. En daardoor ook: een woord van bevrijding voor de mensen in ons dorp; creativiteit, want het evangelie wijst een weg voorbij de dood. Een leven van nabijheid en barmhartigheid, in navolging van Jezus: hoe kunnen we in zijn naam kerk zijn op deze plek, met deze mensen, in dit dorp, in deze wijk?

Deze luisterhouding geldt niet alleen in de relatie tussen God en mens, maar ook in de relatie tussen mensen. We luisteren aandachtig naar de mens naast of tegenover ons, en denken niet op voorhand al te weten wat hij of zij te zeggen heeft. Die ander is een persoon naast, tegenover mij. Met een eigen geschiedenis, een persoonlijke geloofsweg, een vader en moeder die ik niet ken, een binnenkamer waar ik niet zomaar binnen kan en mag dringen. In een echte ontmoeting eerbiedigen we de ‘heilige grond’ van die ander. En: in een echte ontmoeting nemen we ook onze verantwoordelijkheid, wanneer die ander een appel op ons doet.

Deze luisterhouding brengt ons tot een belangrijke functie van de ring. Samen horen wat Gods Woord ons te zeggen heeft. Het geloofsgesprek met elkaar voeren. En direct in het verlengde daarvan: het horen van je broeder of zuster, in je eigen gemeente en in de kerken rondom. Luisteren naar zijn vreugde, haar zorgen, zijn moedeloosheid, haar verlangen. Maar ook: luisteren naar de mens die toevallig op je weg komt. Hem of haar niet zien als een bekeringsobject, maar als een mens met een eigen verhaal, met persoonlijke vreugde en persoonlijke nood. Een mens geliefd door God.

Ontmoeten en ondersteunen

Het is in deze tijd niet altijd gemakkelijk om gemeente van Christus te zijn. Natuurlijk, je telt je zegeningen, je bent dankbaar voor mooie, nieuwe initiatieven die mensen aanspreken. Maar er zijn ook zorgen: financieel, de betrokkenheid van mensen, de jeugd die je er zo moeilijk bij kunt houden.

Door zegen en zorg met elkaar te delen kun je elkaar tot steun zijn. Het samen delen van ervaringsverhalen kan helpend zijn. Je beseft: “We staan er niet alleen voor.” Of: “Wat een goed idee, dat kunnen wij ook weleens proberen!” Dit is niet alleen in het belang van de gemeenten die het moeilijk hebben, maar ook van de gemeenten die het zelf prima redden. Niet alleen de zwakkere schouders hebben hulp nodig. In het geloof leren we juist dat sterken veel kunnen leren van hen die op het eerste gezicht minder sterk zijn.

Een kleine kanttekening hierbij. Helpen heeft altijd een risico in zich, nl. de ander tot een voorwerp te maken, een object van jouw goede zorg en aandacht. We spreken net over horen en je verantwoordelijkheid nemen als de ander een appel op je doet. De Franse filosoof Levinas legt in zijn filosofie veel nadruk op de verantwoordelijkheid, maar ook op het anders-zijn van onze naaste. Je mag niet over hem of haar beschikken. Je bent ook verantwoordelijk voor de verantwoordelijkheid van de ander. Je mag hem of haar dus niet zomaar alles uit handen nemen.

Als je dat doet heb je geen oor en oog voor die ander, maar maak je hem tot instrument van jouw goede bedoelingen.

Bij ondersteuning kunt u ook denken aan hele concrete zaken. Bijvoorbeeld door het jeugdwerk samen op te pakken met een buurgemeente, door gebruik te maken van elkaars expertise in het vormings- en toerustingswerk, door als kerkrentmeester een collega uit een buurgemeente te helpen bij de financiële administratie. U kunt zelf de voorbeelden aanvullen.

Prikkelen en pionieren

Iedere organisatie, ook een kerkelijke gemeente, heeft de neiging zich wat naar binnen te keren. "We doen het hier zo, dat zijn we zo gewend." Dat biedt veiligheid en houvast, zeker in een snel veranderende wereld. Maar gewoonte kan ook sleets worden, je krijgt een vernauwde blik. De ontmoeting met andere gemeenten, met andere gewoonten en gebruiken, met andere speerpunten en in een andere context kan een prikkel zijn om niet vast te roesten. Je kunt geïnspireerd worden door een ander gezichtspunt. Er gaat een nieuw licht schijnen. We hebben met het Evangelie een diamant in handen, die schittert aan allerlei kanten! De ander laat me een facet zien van het geloof dat ik nog niet eerder had gezien.

Het kan ook anders zijn. Je kunt ook geprikkeld raken, geïrriteerd, omdat je niet snapt waar die ander mee bezig is. Dat is een pijnlijke realiteit van de kerk van Christus, het bepaalt ons bij de gebrokenheid van het lichaam van Christus hier op aarde. Toch moeten we de pijnpunten niet onder het kleed vegen. Het 'anders denken' en 'anders leven' van die ander naast of tegenover je, nodigt je uit je daartoe te verhouden. Wat staat voor mij op het spel? Waarom is dit voor mij zo wezenlijk? Wat is heilig voor mij, maar ook: wat is een heilig huisje?

Pionieren, het heeft de laatste jaren veel aandacht in onze kerk. We leven in een tijd waarin veel beweegt. Een tijd die ook veel mogelijkheden biedt. We zijn ons daardoor steeds meer bewust geworden van het feit dat de kerk op allerlei manieren vorm kan krijgen. De context waarin je leeft bepaalt mede de vormgeving en de vertaling van het geloof. Het maakt nogal uit of je in een rustig dorp woont of in hartje Rotterdam.

Ook hier begint het als het goed is met 'horen', met goed luisteren. Niet: hoe vertalen we onze boodschap zo dat het voor die en die doelgroep te begrijpen of te verteren is. Maar: hoe kunnen we op deze plek, hier en nu, woorden geven aan het verlangen naar God? Hoe kunnen we hier en nu Gods nabijheid bij mensen op het spoor komen en vieren? Hoe kunnen we op deze plek bidden om ontferming en God de lof toe brengen? Erik Borgman beschouwt de berichten over krimp en sluitende kerken als 'een list van de heilige Geest. Vergelijk het verhaal van Pinksteren: *"Wat morsdood leek, wordt nieuw leven ingeblazen. De leerlingen van Jezus worden niet naar buiten gedreven door hun eigen wil om te gaan verkondigen. Wat zij te zeggen hebben is niet door henzelf bedacht; dat hebben zij niet uit eigen kracht gevonden. Zij worden gegrepen en naar buiten gedreven door de Geest van Jezus die de afgesloten ruimte waarin zij zich hebben opgesloten, binnenbreekt en die hen bezielt met het goddelijk vuur dat ooit het volk Israël voorging bij zijn uittocht uit de slavernij in Egypte naar het beloofde land. Dwars door de woestijn."*

Ook hier is 'ontmoeten' wezenlijk. Wat kan een 'traditionele gemeente' beleven en leren in een pioniersplek? Wat dragen we mee als ballast in onze gemeente met een lange en rijke geschiedenis? En andersom: wat kan een gevestigde gemeente leren van of betekenen voor een pioniersplek? Het is belangrijk daarbij te benadrukken dat pionieren geen doel op zich is. Het is de context waarin je gemeente bent die mede bepaalt hoe je dat gemeente-zijn vormgeeft. Mooi dat

er daarom ook speciale aandacht is voor de dorpskerken (Dorpskerkbeweging, met drie ambassadeurs).

Enthousiasmeren en evalueren

Het woord enthousiasme komt van het Griekse 'en theous' = in God zijn. We geloven dat de Heilige Geest in en door ons werkt en kunnen zo elkaar 'begeesteren', ons hart gaat sneller kloppen. Zoals Paulus schrijft in zijn brief aan de gemeente in Rome: *"Laat uw enthousiasme niet bekoelen, maar laat u aanvuren door de Geest en dien de Heer."*

Evalueren heeft een toetsend element in zich. We houden elkaar een spiegel voor. De persoon van 'buiten' komt niet langs om te controleren of alle punten en komma's goed staan, maar om een goed gesprek te hebben. Een 'critical friend' die op bezoek komt en vraagt: hoe gaat het hier, wat gaat goed en wat gaat minder goed? Hoe zorg je voor je eigen ziel? Hoe geeft u als ambtsdrager, als kerkenraad gestalte aan uw roeping (dienst aan God, dienst aan elkaar, dienst aan de wereld)? Waar kunt u ondersteuning gebruiken? Zijn er dingen die misschien meer aandacht verdienen? Is er contact met gemeenten in de regio? Heeft u weleens gedacht aan samenwerking met een naburige gemeente? etc.

Samenvattend

Gemeente van Christus zijn we samen. Samen met de leden van onze gemeente en samen met kerken om ons heen. Dat is een wezenlijk uitgangspunt, want een gemeente kan op zichzelf nooit het geheel van de kerk vertegenwoordigen, we hebben elkaar nodig.

De ontmoeting behoedt ons voor apathie, het hoofd in de schoot. De berustende verzuchting: "Het zal mijn tijd wel uitduren." Het is voorstelbaar dat het voor mensen in de kerk niet altijd meevalt de moed erin te houden. Toch is berusting voor de gemeente van Christus geen begaanbare weg. Met berusting en apathie doen we het Evangelie tekort. Het Woord van Christus is dynamisch en levend. Een woord van genade en bevrijding, van recht en gerechtigheid, vrede en verzoening. Een blijde en kritische boodschap! Een andere valkuil waar de ontmoeting ons voor kan behoeden is activisme. Alles zelf maar op je schouders willen nemen. Door te delen weet je: ik sta er niet alleen voor en ik hoef niet alles op te pakken. Ik mag mijn plekje innemen in het lichaam van Christus. Dienend, ieder met zijn gave op zijn plaats.

Hopen

Het symbool van Classis Veluwe is een anker, teken van de hoop. De hoop behoedt ons voor pessimisme. De pessimist ziet alles zwart en zegt: het wordt toch allemaal niks. Hoop is niet hetzelfde als optimisme. De optimist denkt er te licht over, even de schouders eronder, dan komt het wel goed.

De hoop opent onze ogen voor het geloof dat waar twee of drie in zijn naam aanwezig zijn, Christus in hun midden is. De hoop maakt onze oren opmerkzaam voor het ritselen van de Geest op plekken waar je geen kerk meer verwachten zou. In een tijd waar in veel gemeenten geconfronteerd worden met krimp - vergrijzing en ontgroening - belijden we dat onze Heer, Jezus Christus de kerk door zijn Geest samenroept en in stand houdt.

Vanuit dat fundamentele vertrouwen zijn we als kerkelijke gemeente present in deze wereld, om de plek waar wij gesteld zijn, in een leven van navolging, getuige te zijn van de Levende Heer. Een mens met hoop ziet toekomst omdat zij weet dat ze heel veel kan doen, maar dat ze niet alles in de hand heeft. En dat hoeft ook niet. Heel veel in de kerk is mensenwerk, maar de kerk zelf is van Christus. Hij laat zijn Kerk niet los, want Hij is de Levende. We vestigen onze hoop op de Heer van de Kerk, over wie Sytze de Vries schrijft in Lied 280:

*Dit huis, dat alle sporen draagt
van wie maar mensen zijn,
de pijler die het alles schraagt,
wilt Gij die voor ons zijn.*

De Ring in de Kerkorde

De bepalingen over de ring vindt u in Ord. 4-17 van de Kerkorde. De kerntaak van de ring is het stimuleren en voeren van het kerkelijk gesprek en het bevorderen van de saamhorigheid van de gemeenten.

1 De gemeenten worden door het breed moderamen van de classicale vergadering samengebracht in ringen. (...) 2 De ring - daarin samenwerkend met de voorzitter van het classicale college voor de visitatie - geeft gestalte aan de verantwoordelijkheid van de gemeenten voor elkaar, onder meer door het stimuleren en zelf voeren van het kerkelijk gesprek en het op andere wijze bevorderen van de saamhorigheid van de gemeenten in het nakomen van haar taak en roeping. (...)

U ziet dat de ring in haar werkzaamheden ondersteuning krijgt van de voorzitter van het classicale college voor de visitatie. Naast deze voorzitter heeft ook de werkgemeenschap van predikanten en kerkelijk werkers een taak ten aanzien van de ring. Zie Ord. 4-18-2:

2 De werkgemeenschap heeft in het bijzonder tot taak: (...) het bevorderen van de samenwerking van en uitwisseling tussen gemeenten die deel uitmaken van dezelfde ring.

Op de site van de Protestantse Kerk lezen we bij de veelgestelde vragen over Kerk2025 het volgende over de taken rondom de ring: “de ring van gemeenten (kerkenraden) en de werkgemeenschappen organiseren de ontmoeting, de visitatoren bevorderen de ontmoeten van gemeenten en bewaken de kwaliteit ervan, de classispredikant fungeert als inspirator en aanjager van de ontmoeting, in samenwerking met de voorzitter van de visitatie.

Praktijk

Sturing

In de praktijk zien we twee organisatievormen van de Ring. Er zijn ringen die kiezen voor een stuurgroep / werkgroep. Als er in de ring gewerkt wordt met een werkgroep, is het de bedoeling dat een van de predikanten of kerkelijk werkers hierin als adviseur participeert en contactpersoon is tussen werkgroep en werkgemeenschap.

Een andere mogelijkheid is dat bij toerbeurt (per jaar) een kerkenraad verantwoordelijk is voor de activiteiten van de ring.

Communicatie

De communicatie over de activiteiten van de ring ligt bij de werkgroep / de organiserende kerkenraad. De classicale vergadering Veluwe wordt graag geïnformeerd over activiteiten, zodat deze informatie opgenomen kan worden op de site en in andere media.

Bij de keuze van communicatiemiddelen is het belangrijk dat u zich realiseert dat de ringactiviteiten niet voorbehouden zijn aan ambtsdragers, maar voor de breedte van het gemeentelven.